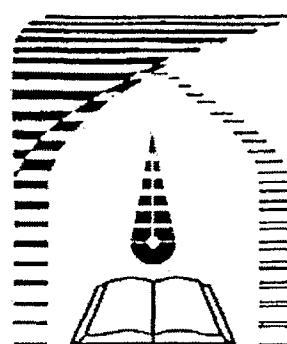

1.99 VR

۲۰۷
هر

۱۳۸۷/۱/۱۰

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی

تأثیر الگوی تقسیمات کشوری بر توسعه فضای جغرافیایی

(مورد استان زنجان)

عزیزاله قنبری

استاد راهنمای:

سرکار خانم دکتر زهرا احمدی پور

استاد مشاور:

۱۳۸۸/۱/۱۷

جناب آقای دکتر محمد رضا حافظ نیا

شهریور ۱۳۸۷

۱۰۹۹۷۲

بسمه تعالی

تاییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقایی عزیز الله قنبری، تحت عنوان «**تأثير الگوی تقسیمات کشوری بر توسعه فضای جغرافیایی مورده استان زنجان**» را از نظر فرم و محتوى بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

امضاء

رتبه علمی

نام و نام خانوادگی

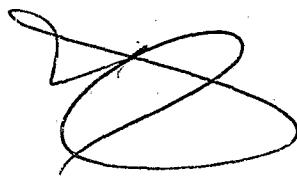
اعضای هیأت داوران

استاد یار

دکتر زهرا احمدی پور

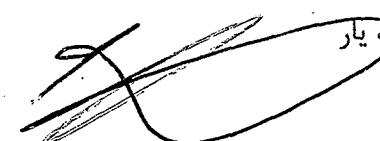
۱- استاد راهنما

استاد

دکتر محمد رضا حافظ نیا

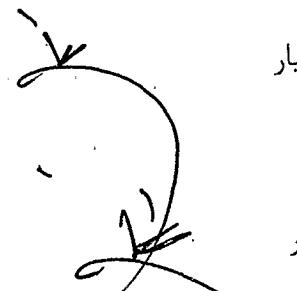
۲- استاد مشاور

استاد یار

دکتر حمید رضا محمدی

۳- استاد ناظر

دانشیار

دکتر عبدالرضا رکن الدین افتخاری

۴- استاد ناظر

دانشیار

دکتر عبد الرضا رکن الدین افتخاری

۵- نماینده تحصیلات تکمیلی

بسمه تعالیٰ

آین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) خود، مراتب را قبل از طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

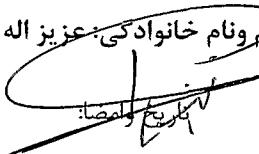
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته جغرافیای سیاسی است که در سال ۱۳۸۷ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم دکتر زهرا احمدی پور، مشاور جانب آقای دکتر محمد رضا حافظ نیا از آن دفاع شده است»

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (هرزنوبت چاپ) را به دفتر نشر آثار علمی دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تادیه کند.

ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند، به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود از طریق دادگاه معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶ اینجانب عزیز الله قنبری دانشجوی رشته جغرافیای سیاسی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق وضمانت اجرایی آن را قبول کرده به آن ملتزم می شوم.

فام و نام خانوادگی: عزیز الله قنبری

دستورالعمل حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی

دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاستهای پژوهشی دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت‌علمی، دانشجویان، دانشآموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عنوانین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد ذیل را رعایت نمایند:

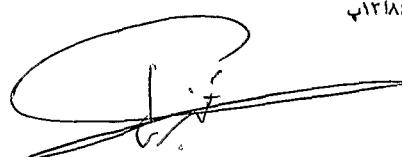
ماده ۱ - حقوق مادی و معنوی پایان‌نامه‌ها / رساله‌های مصوب دانشگاه متعلق به دانشگاه است و هرگونه بهره‌برداری از آن باید با ذکر نام دانشگاه و رعایت آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مصوب دانشگاه باشد.

ماده ۲ - انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه / رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی می‌باید به نام دانشگاه بوده و استاد راهنمای نویسنده مسئول مقاله باشند. تبصره: در مقالاتی که پس از دانشآموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه / رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳ - انتشار کتاب حاصل از نتایج پایان‌نامه / رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با مجوز کتبی صادره از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴ - ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه / رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنمای یا مجری طرح از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵ - این دستورالعمل در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۱۳۸۴/۴/۲۵ در شورای پژوهشی دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است و هرگونه تخلف از مفاد این دستورالعمل از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری خواهد بود.

تقدیم به :

پیشگاه مقدس امام اول شیعیان حضرت علی ابن ابی طالب (ع) بزرگترین شخصیت عظیم جهان، که او تنها یک نسخه از کتاب وجود است، شرق و غرب نه در گذشته و نه اکنون مثلش را ندیده‌اند. و بزرگ بانوی اسلام حضرت زهراًی اطهر که همواره یار و یاور مولای خود بودند.

و به پدر و مادرم که اولین درس انسان دوستی را به من آموختند و با رفتنشان، شور و شعف زندگیم را با خود برداشتند

و به خانواده عزیزم که در تمام دوران تحصیل مرا یار و مددکار بودند

تشکر و قدردانی

الحمد لله رب العالمين حمد الشاكرين ، اللهم اياك نعبد واياك نستعين

بار خدایا یاد تو جلیل، قدوسیت تو بس عظیم، زینهار داده تو نیرومند و عزیزاست. جلالت و شکوهت برتر و بزرگیت بالاتر از همه بزرگیهای است. رحمت و درود بر برگزیدگان اهل رسالت تو عموماً و به ویژه بر محمد مصطفی بزرگ عالم بشریت و واسط بخشش آدمیان در روز رستاخیز. بر او و بر همه پیامبران سلام باد.

ستایش مخصوص خداوندی است که هیچ گوینده و سخنوری توانایی ستون اورا بدان گونه که شایسته ذات مقدس اوست ندارد. سپاس بی شمار آفریدگاری را سزاست که زبان ستایشگران از وصف کمالش عاجز و کوشش گران سپاس گویش ، با تلاشی هر قدر گران نتوانند کز عهده شکرش بدر آیند.

اکنون که به یاری ایزد یکتا توفیقی هر چند ناچیز در کسب و ارتقاء علم و دانش نصیبم شد، بر خود لازم می دانم مراتب سپاس و تشکر خود را تقدیم اساتید و بزرگوارانی نمایم که پژوهش حاضر مرهون تلاش بی شایبه آنهاست:

مراتب سپاس و قدردانی خود را از زحمات صادقانه استاد محترم خانم دکترا حمیدی پور که در تمامی مراحل تحصیل و تحقیق از نظرات استادانه و دقیق خود دریغ نفرمودند. و با صبر، حوصله و درایت علمی خود در تمام مراحل تحقیق راهنمایی نمودند.

جناب آقای دکتر حافظ نیا استاد محترم مشاور که در تعیین موضوع پایان نامه و مراحل تحقیق از نظریات گران مایه ایشان بهرمندشدم و همچنین از اساتید داور جناب آقای دکتر حمید رضا محمدی مسئول محترم دفتر تقسیمات کشوری و دکتر افتخاری که با حوصله و مطالعه دقیق پایان نامه، موجبات اصلاح هر چه بهتر پایان نامه را فراهم آورند؛ نهایت تشکر و قدردانی خود را اعلام می دارم.

همچنین از تمامی دوستان عزیزم که راهنماییها و کمک های آنها بی تردید در دوران تحصیل و در حین تدوین پایان نامه کمک حال حقیر بوده است؛ و نمونه پژوهش حاضر، حاصل همکاری صمیمانه آنهاست.

چکیده

جغرافیای سیاسی به لحاظ ماهیت خود نقش ویژه‌ای در سازماندهی فضایی از سطح کلان تا خرد را بر عهده دارد. چرا تقسیمات کشوری به عنوان یک پدیده سیاسی- اداری بوده که هدف اصلی آن تقسیم کشور به واحدهای همگن برای رشد متوازن است؛ تا از این طریق مدیریت و اداره قلمرو ملی (کشور) آسان‌تر گردیده و ارائه خدمات بهتر صورت گیرد. بر این اساس تقسیمات کشوری بر ساختار اداری - مدیریتی سرزمین، تسريع توسعه و رشد متوازن ملی تاثیر بسزایی دارد. که در نهایت امر تامین کننده امنیت ملی، وحدت ملی و مشارکت ملی می‌تواند باشد. در این میان استان زنجان نیز از تغییر و تحولات صورت گرفته از طریق تقسیمات کشوری بی‌تأثیر نبوده است. به همین دلیل هدف اصلی این تحقیق بررسی چگونگی تاثیر الگوی تقسیمات کشوری بر توسعه فضای جغرافیایی استان زنجان است. برای رسیدن به این هدف و پاسخ به سوال اصلی، دو سوال فرعی به همراه فرضیه‌های متناظر طرح گردید که فرضیه اول عبارت است از اینکه «به نظر می‌رسد ارتقاء سطح واحدهای تقسیمات کشوری بر توسعه فضایی در استان منجر شده است» که نتیجه بررسی‌های به عمل آمده نشان از رد این فرضیه دارد، زیرا با جدایی واحدهای سیاسی مختلف از استان زنجان که قسمت اعظم آن در قالب استان قزوین بوده بسیاری از تاسیسات و زیرساخت‌های توسعه نیز از استان منفک شده و با این فرآیند استان زنجان به لحاظ قابلیت‌های توسعه به ردهای پایین‌تر نسبت به جایگاه قبلی سقوط کرده نموده. که تا کنون اثرات منفی این جدایی ترمیم نشده است. در فرضیه دوم با عنوان «به نظر می‌رسد با توجه به تفاوت‌های اقتصادی، اجتماعی و زیرساختی موجود در استان زنجان ارتقاء سطح در این استان به طور یکسان عمل نکرده است» می‌توان فرضیه ارائه شده را بر اساس تحلیل‌های صورت گرفته در ابعاد گوناگون توسعه و شاخص‌های زیر مجموعه آن پذیرفت و به این نتیجه دست یافت که ارتقاء سطوح در استان زنجان به صورت یکسان عمل نکرده و رشد متوازن شکل نگرفته و تمرکزگرایی در شهرهایی مانند زنجان و ابهر مشاهده می‌شود که می‌توان گفت ارتقای سطوح در داخل استان عمدها ماهیت اسمی داشته و کمتر ارتقای واقعی و کیفی صورت گرفته است.

واژگان کلیدی: تقسیمات کشوری، توسعه، فضای جغرافیایی، استان زنجان، استان قزوین

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۱	- مقدمه
۲	۱- بیان مسئله
۳	۱-۲- سوالات تحقیق
۴	۱-۲-۱- فرضیه ها
۵	۱-۲-۲- روش تحقیق
۶	۱-۳- پیشینه پژوهش
۷	۱-۴- جنبه جدید بودن و نوآوری
۸	۱-۵- اهداف تحقیق
۹	۱-۶- محدودیت های تحقیق

فصل دوم مبانی نظری

۱۰	- مقدمه
۱۱	۱-۱- تعاریف و مفاهیم به کاررفته در تحقیق

۱۷.....	۱-۱-۱-۲- ماهیت و قلمرو جغرافیای سیاسی
۱۹.....	۱-۲-۱-۲- مفهوم کشور از منظر جغرافیای سیاسی
۲۱.....	۱-۲-۲- تقسیمات کشوری
۲۱.....	۱-۲-۲- مفهوم و ماهیت تقسیمات کشوری
۲۳.....	۲-۲-۲- ضرورت و اهداف تقسیمات کشوری
۲۵.....	۳-۲-۲-۲- شاخصهای تاثیر گذار در فرآیند تقسیمات کشوری
۲۷.....	۱-۳-۲-۲- مسائل نظامی و امنیتی
۲۷.....	۲-۳-۲-۲- مسائل فرهنگی و اجتماعی
۲۸.....	۳-۳-۲-۲- مسائل سیاسی
۲۹.....	۴-۳-۲-۲- مسائل جغرافیایی
۳۰.....	۴-۲-۲- مهم ترین قابلیت هاوتنگناهای تقسیمات کشوری
۳۰.....	۱-۴-۲-۲- قابلیت ها
۳۱.....	۱-۴-۲-۲-۱- وحدت ملی
۳۱.....	۲-۱-۴-۲-۲- امنیت ملی
۳۲.....	۳-۱-۴-۲-۲- نظارت عالیه

۳۲.....	- کنترل های اضطراری	۴-۱-۴-۲-۲
۳۲.....	- توسعه هماهنگ	۵-۱-۴-۲-۲
۳۳.....	- ماندگاری	۶-۱-۴-۲-۲
۳۳.....	- پایداری	۷-۱-۴-۲-۲
۳۳.....	- قدرت مانور	۸-۱-۴-۲-۲
۳۴.....	- تنگناهای کالبدی	۲-۴-۲-۲
۳۴.....	- موقعیت نامناسب جغرافیای	۱-۲-۴-۲-۲
۳۵.....	- پراکنش جغرافیای نا برابر جمعیت	۲-۲-۴-۲-۲
۳۵.....	- افزایش سطح تقسیمات کشوری	۳-۲-۴-۲-۲
۳۶.....	- افزایش کارکنان دولت	۴-۲-۴-۲-۲
۳۶.....	- روند رشد بودجه دولت	۵-۲-۴-۲-۲
۳۷.....	- تقاضای تقسیم کشور به واحدهای جدید	۶-۲-۴-۲-۲
۳۸.....	- فرآیند ناحیه بندی سیاسی	۳-۲
۳۹.....	- ویژگیهای عمومی نواحی سیاسی	۱-۳-۲
۴۱.....	- تقسیمات کشوری و نظام های حکومتی	۴-۲

۴۲.....	۱-۴-۲- نظام های حکومتی متصرکز
۴۳.....	۲-۴-۲- نظام های حکومتی فدرال
۴۵.....	۳-۴-۲- نظام های سیاسی ناحیه ای
۴۵.....	۴-۵- مروری بر تاریخچه وسیرو تحولات تقسیمات کشوری در ایران
۴۷.....	۱-۵-۱- تقسیمات کشوری ایران باستان (قبل از اسلام)
۴۷.....	۱-۵-۲- دوره حکومت مادها
۴۸.....	۲-۱-۵-۲- دوره حکومت هخامنشیان
۴۹.....	۳-۱-۵-۲- دوره حکومت سلوکیان
۵۰.....	۴-۱-۵-۲- اشکانیان
۵۱.....	۵-۱-۵-۲- دوره حکومت ساسانیان
۵۳.....	۲-۵-۲- تقسیمات کشوری ایران بعد از اسلام
۵۳.....	۱-۲-۵-۲- تسلط اعراب به ایران
۵۳.....	۲-۲-۵-۲- دوره غزنویان
۵۴.....	۳-۲-۵-۲- دوره سلجوقیان
۵۴.....	۴-۲-۵-۲- دوره ایلخانان مغول

۵۵	- دوره صفویان.....	-۵-۲-۵-۲
۵۶	- دوره افشاریه	-۶-۲-۵-۲
۵۶	- دوره زندیه.....	-۷-۲-۵-۲
۵۶	- دوره قاجاریه.....	-۸-۲-۵-۲
۵۹	- تقسیمات کشوری دوره معاصر (پهلوی و جمهوری اسلامی)	-۳-۵-۲
۵۹	- دوره پهلوی.....	-۱-۳-۵-۲
۶۰	- دوره جمهوری اسلامی.....	-۲-۳-۵-۲
۶۴	- چارچوب الگوی تقسیمات کشوری ایران.....	-۶-۲
۶۵	- مقایسه قوانین سازماندهی سیاسی فضا در ایران.....	-۷-۲
۶۷	- توسعه و مفاهیم آن.....	-۲-۸-۲
۶۹	- توسعه پایدار.....	-۱-۸-۲
۷۳	- توسعه انسانی.....	-۲-۸-۲
۷۷	- مدیریت سرزمین و ارتباط آن با تقسیمات کشوری.....	-۹-۲
۷۷	- مفهوم منطقه.....	-۱-۹-۲
۷۸	- برنامه ریزی منطقه ای	-۲-۹-۲

۸۰	۳-۹-۲- تفاوت های منطقه ای
۸۲	۴-۹-۲- آمایش سرزمین
۸۴	۵-۹-۲- پیوستگی برنامه ریزی منطقه ای با اصول آمایش سرزمین
۸۶	۱۰-۲- سیاست گذاری منطقه ای
۸۷	۱۱-۲- مدیریت توسعه و کنترل بحران
۸۹	۱۱-۲-۱- عوامل ایجاد کننده مناطق بحراین در نظام تقسیمات کشوری
۸۹	۱۲-۲- توسعه منطقه ای
۹۰	۱۲-۲-۱- نمونه های از تجارب خارجی و داخلی در زمینه سنجش سطح توسعه
۹۱	۱۲-۲-۱-۱- هندوستان
۹۱	۱۲-۲-۲- ترکیه
۹۲	۱۲-۲-۱-۳- پاکستان
۹۲	۱۲-۲-۱-۴- ایران
۹۵	۱۳-۲- نقش سازماندهی سیاسی فضا در توسعه مناطق

فصل سوم ویژگی های جغرافیای استان زنجان

۱۰۲.....	۳- مقدمه
۱۰۲.....	۱-۱-۳- قلمرو تحقیق
۱۰۲.....	۱-۱-۳- موقعیت جغرافیای - سیاسی استان زنجان
۹۰.....	۱-۲-۳- معرفی اجمالی شهرستانها
۹۱.....	۱-۲-۱-۳- شهرستان ابهر
۹۲.....	۱-۲-۲-۱-۳- شهرستان ایجرود
۹۳.....	۱-۲-۳- شهرستان خدابنده
۹۴.....	۱-۲-۴- شهرستان خرم دره
۹۵.....	۱-۲-۵- شهرستان زنجان
۹۶.....	۱-۲-۶- شهرستان طارم
۹۷.....	۱-۲-۷- شهرستان ماهنشان
۹۸.....	۱-۳-۳- وضعیت توسعه در استان
۹۹.....	۱-۳-۱-۱- قابلیتها
۱۰۰.....	۱-۳-۲- محدودیتها

۱۲۲.....	۲-۳-۲- روشن تحقیق
۱۲۵.....	۳-۲-۱- نوع تحقیق
۱۲۵.....	۳-۲-۲- جامعه نمونه
۱۲۶.....	۳-۲-۳- روش های جمع آوری داده ها
۱۲۶.....	۴-۲-۴- مدل تحلیلی واجرایی

فصل چهارم یافته ها ی تحقیق

۱۲۹.....	۴- مقدمه
۱۲۹.....	۴- فرآیند سازماندهی سیاسی فضا در استان زنجان
۱۳۶.....	۴- تاثیرات تقسیمات کشوری بر فضای جغرافیای استان زنجان
۱۳۶.....	۴-۲-۱- تاثیر جدایی قزوین بر استان زنجان
۱۴۲.....	۴-۲-۲- تاثیر به لحاظ سطوح تقسیمات کشور
۱۴۴.....	۴-۲-۲-۱- مقایسه وضعیت تقسیمات کشوری در داخل استان
۱۴۷.....	۴-۲-۳- تاثیر در ابعاد اقتصادی
۱۴۷.....	۴-۲-۳-۱- صنایع

۱۴۹.....	۲-۳-۲-۴- معادن.....
۱۵۱.....	۳-۳-۲-۴- کشاورزی، جنگل و مراتع.....
۱۵۳.....	۴-۳-۲-۴- منابع آب.....
۱۶۱.....	۴-۲-۴- تاثیر در ابعاد اجتماعی.....
۱۶۱.....	۱-۴-۲-۴- جمعیت.....
۱۶۴.....	۲-۴-۲-۴- خدمات بهداشتی و درمانی.....
۱۶۷.....	۳-۴-۲-۴- خدمات عمومی (امکانات رفاهی).....
۱۶۹.....	۴-۴-۲-۴- خدمات شهری.....
۱۷۱.....	۵-۲-۴- تاثیر در ابعاد زیر ساختی.....
۱۷۱.....	۱-۵-۲-۴- راههای ارتباطی.....
۱۷۵.....	۲-۵-۲-۴- زیر ساختهای عمومی (تعداد مشترکین برق گاز تلفن ثابت آب شهری).....
۱۷۸.....	۶-۲-۴- بودجه و اعتبارات.....
۱۷۸.....	۱-۶-۲-۴- بررسی و مقایسه اعتبارات استان و تاثیر آن در توسعه مناطق.....
۱۸۶.....	۷-۲-۴- ارزیابی فرضیات تحقیق.....
۱۹۳.....	۸-۴-۲-۴- نتیجه گیری .....

فصل پنجم

- ۱۹۶ ..... ۵- نتیجه گیری
- ۱۹۹ ..... ۲- پیشنهادات
- ۲۰۱ ..... ۳- منابع و آماخذ
- ۲۰۸ ..... ۴- چکیده انگلیسی

فهرست اشکال

صفحه

عنوان

۹	نقشه ۱-۱- نقشه تقسیمات سیاسی استان های جمهوری اسلامی ایران
۴۸	نقشه ۲-۱- دوره حکومت هخامنشیان
۴۹	نقشه ۲-۲ دوره حکومت سلوکیان
۵۰	نقشه ۲-۳- دوره حکومت اشکانیان
۵۲	نقشه ۲-۴- دوره حکومت ساسانیان
۵۵	نقشه ۲-۵- دوره حکومت صفویان
۵۷	نقشه ۲-۶- دوره حکومت قاجاریه
۶۰	نقشه ۲-۷- تقسیمات سیاسی ایران در سال ۱۳۱۶
۱۰۳	نقشه ۳-۱- موقعیت سیاسی استان زنجان در کشور ۱۳۸۶
۱۰۴	نقشه ۳-۲- محدوده سیاسی استان زنجان
۱۰۸	نقشه ۳-۳ - موقعیت جغرافیای سیاسی و طبیعی شهرستان ابهر
۱۱۰	نقشه ۳-۴- موقعیت جغرافیای سیاسی و طبیعی شهرستان ایجرود
۱۱۱	نقشه ۳-۵- موقعیت جغرافیای سیاسی و طبیعی شهرستان خدابنده

نقشه ۳-۶- موقعیت جغرافیای سیاسی و طبیعی شهرستان خرمدره.....	۱۱۳
نقشه ۳-۷ - موقعیت جغرافیای سیاسی و طبیعی شهرستان زنجان.....	۱۱۵
نقشه ۳-۸ - موقعیت جغرافیای سیاسی و طبیعی شهرستان طارم.....	۱۱۶
نقشه ۳-۹ - موقعیت جغرافیای سیاسی و طبیعی شهرستان ماهنشان.....	۱۱۸
نقشه ۴-۱-موقعیت و تابعیت استان زنجان در سال ۱۳۱۶	۱۳۰
نقشه ۴-۲-موقعیت و تابعیت استان در سال ۱۳۴۰	۱۳۲
نقشه ۴-۳-موقعیت زنجان بعد از استان شدن.....	۱۳۳
نقشه ۴-۴ - استان زنجان به تفکیک شهرستانها و بخش ها در سال ۱۳۷۲	۱۳۳
نقشه ۴-۵ وضعیت فعلی استان زنجان و بخش های جدا شده از آن.....	۱۳۴
نقشه ۴-۶- بخش های جدا شده از استان زنجان در سال ۱۳۷۳	۱۳۷
نقشه ۴-۷- انقطاع فضایی شهرستان ابهر با ارتقاء سطح سیاسی بخش خرمدره	۱۴۰
نقشه ۴-۸- راه های ارتباطی درون استانی	۱۷۴
نمودار ۱-۱- ارتقای سطوح سیاسی از بخش به شهرستان (۱۳۶۶ - ۱۳۸۴).....	۶۲
نمودار ۱-۲ جمعیت و مساحت استان به تفکیک شهرستانهای تابعه	۱۰۶
نمودار ۲-۳- مدل تحلیلی و اجرایی تحقیق	۱۲۷